

Hævede adgangsalde i Danmark: Effekt af regelændringer, konsekvenser for kortuddannede og den nye "Arne"-pension

Mona Larsen

Pensjonsforum, 1. december 2023

VIVÉ

Agenda

- > Regler for efterløn og folkepension: De seneste ændringer
- > Effekt af regelændringer
- > Konsekvenser for kortuddannede: *Ønske om tidligere tilbagetrækning?*
 - > Hvor mange er "fastlåste"?
 - > Hvornår ønsker de at forlade arbejdsmarkedet og hvornår regner de med at gøre det?
 - > Hvad kendetegner dem og hvordan trives de?
- > Den nye "Arne"-pension
- > Opsamling

Regler for efterløn og folkepension

De seneste ændringer

Adgang til efterløn og folkepension

> Adgang til efterløn forudsætter:

- > Man har indbetalt til efterlønsordningen i mindst 30 år (*efterlønsbidrag*)
- > Man er medlem af en arbejdsløshedskasse og har ret til arbejdsløshedsdagpenge

> Adgang til folkepension forudsætter:

- > Man skal være dansk statsborger
- > Man skal have fast bopæl i Danmark
- > Man skal have boet i Danmark i mindst 3 år fra man fyldte 15 år indtil folkepensionsalderen
- > Fuld folkepension forudsætter, at man har haft fast bopæl i Danmark i mindst 40 år

Hævede adgangsaldre og færre med adgang til efterløn

Tilbagetrækningsaftale fra 2011:

- > Højere efterlønsalder: Fra 60 år (2013) til 66 år (2033)
- > Højere folkepensionsalder: Fra 65 år (2018) til 69 år (2036)
- > Forkortet efterlønsperiode: Fra 5 til 3 år

- > Færre med adgang til efterløn:
 - > Muligt at få efterlønsbidrag udbetalt skattefrit ved udmeldelse af ordningen i 2012

Efterløns- og folkepensionsaldrer

Fødselsdato	Efterlønsalder (år)	Folkepensionsalder (år)	Efterlønsperiode (år)
Før 1954	60	65	5
1. halvår 1954	60½	65½	5
2. halvår 1954	61	66	5
1. halvår 1955	61½	66½	5
2. halvår 1955	62	67	5
1. halvår 1956	62½	67	4½
2. halvår 1956 - 2. halvår 1958	63	67	4
1. halvår 1959	63½	67	3½
2. halvår 1959 - 1962	64	67	3
1963 - 1966	65	68	3
Fra 1967	66	69	3

Ændringer gennemført fra 2014 og frem

Udskydelsesreglen

- Ved udsættelse af tidspunkt for modtagelse af efterløn:
 - Højere **efterløns**sats (fra 91% til 100% af dagpengesats)
 - Fritagelse for **pensionsmodregning** i resten af efterlønsperioden
 - Optjening af **skattefri præmie** ved fortsat arbejde, når man har mindre end tre år tilbage på efterløn

Tilbagetrækningsaftale fra 2011:

- Alder for brug af regel gradvist forhøjet (fra 62 til 64 år), udsættelsesperiode gradvis afkortet og regel til slut udfaset
- Mulighed for at undgå **pensionsmodregning** i efterløn afskaffet og modregning forhøjet fra 60 til 80% af beregningsgrundlaget
- Fortsat muligt at optjene **skattefri præmie**

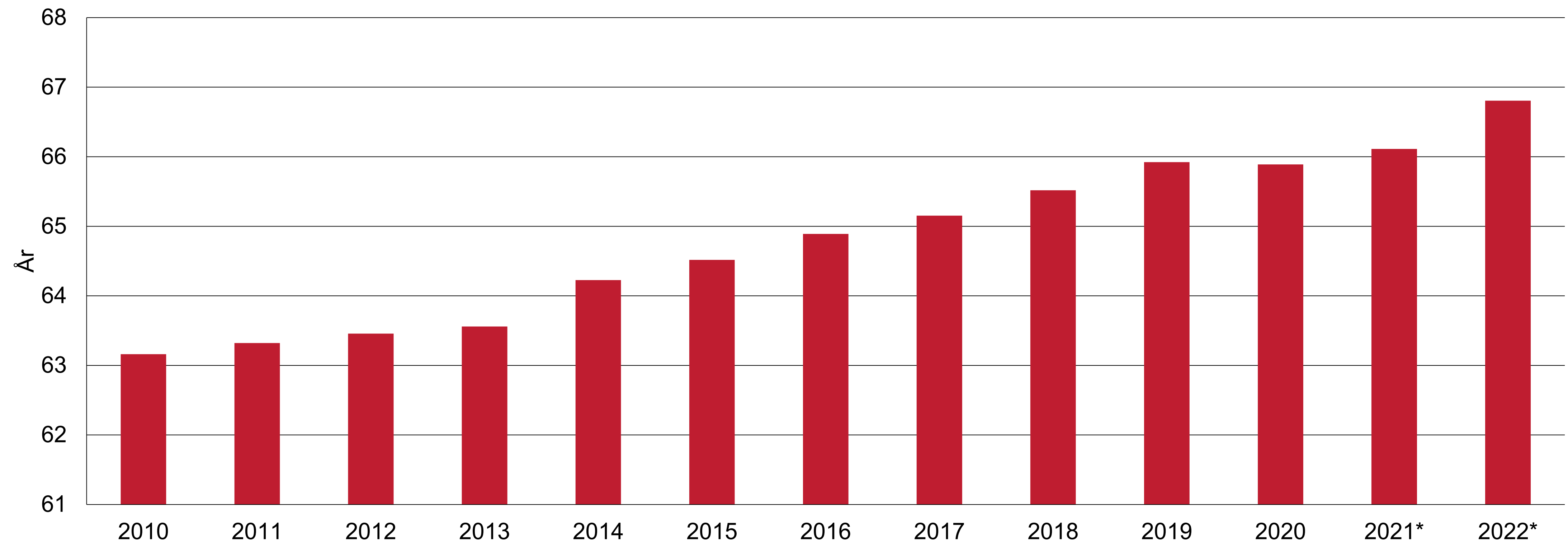
Udskydelsesreglen

Fødselsdato	Efterlønsperiode (år)	Udskydelsesperiode (år)	Pensionsmodregning?	Høj efterlønsats?
Før 1956	5	2	Nej	Ja
1. halvår 1956	4½	1½	Ja	Ja
2. halvår 1956-2. halvår 1958	4	1	Ja	Ja
1. halvår 1959-1. halvår 1959	3½	½	Ja	Ja
Fra 2. halvår 1959	3	--	--	--

Effekt af regelændringer

Det Økonomiske Råd (DØRS)

Gennemsnitlig tilbagetrækningsalder i Danmark, 2010-2022

Kilde: F&P 2023

Effekt af ændringerne i perioden 2014-2019

Det Økonomiske Råd (2021)

- > Betydelig forøgelse af erhvervsdeltagelsen
 - > 60-65-årige: Arbejdsudbuddet forøget med 48.000 i 2019
- > Størst bidrag fra forhøjelse af efterlønsalder
- > Næststørst bidrag fra udskydelsesregel
- > Mindst bidrag fra forhøjelse af folkepensionsalder

- > Køn: Størst effekt for kvinder
- > Uddannelse: Størst effekt for kortuddannede

Virkning på erhvervsdeltagelse

Eksempel: Personer født 1. halvår 1954. Ændringer i procentpoint.

	Efterlønsalder 60-60½ år	Udskydelsesregel 62-62½ år	Folkepensionsalder 65-65½
Kvinder	21,2**	9,2**	7,1**
Ufaglært	26,7**	6,3**	5,5**
Faglært	24,9**	10,1**	8,7**
Kort eller mellemlang videregående uddannelse	13,9**	10,9**	7,8**
Lang videregående uddannelse	9,8**	6,9**	1,0
Mænd	13,9**	6,6**	3,4**
Ufaglært	20,4**	8,8**	3,8**
Faglært	14,4**	6,9**	2,8**
Kort eller mellemlang videregående uddannelse	6,3**	5,3**	6,3**
Lang videregående uddannelse	6,4**	1,6	-0,2

Ønske om tidligere tilbagebetaling?

Kortuddannede, privatansatte ældre

Baggrund

- > Stigende aldre for adgang til efterløn og folkepension påvirker især kortuddannede, fordi de typisk...
 - > ... trækker sig tidligt tilbage
 - > ... ikke har råd til at forlade arbejdsmarkedet før de har adgang til tilbagetrækningsordning
- > Især kortuddannede trækker sig tilbage pga. dårligt helbred

Ældre, der nærmer sig alderen for adgang til efterløn, som pga. deres helbred ønsker at trække sig tilbage tidligere end det tidspunkt, hvor det økonomisk set er muligt for dem at forlade arbejdsmarkedet

”Fastlåste”

Formål og målgruppe

Formål:

- ❖ Hvor mange af de kortuddannede er fastlåste?
- ❖ Hvornår ønsker fastlåste at forlade arbejdsmarkedet givet helbred og hvornår regner de med at gøre det?
- ❖ Hvad kendetegner fastlåste?
- ❖ Hvordan trives fastlåste?

Målgruppe:

- ❖ Privatansatte 57-62-årige med grundskole som højeste uddannelse, der har et fysisk aktivt job

Datagrundlag

- > Web-baseret spørgeskemaundersøgelse gennemført november 2022-januar 2023
- > Svarprocent: 29,7
- > Data er vægtet for at korrigere for bortfald
- > Besvarelser fra ca. 5.000 personer i målgruppen indgår

Identifikation af 'fastlåste' og udbredelse

Tre spørgsmål anvendt:

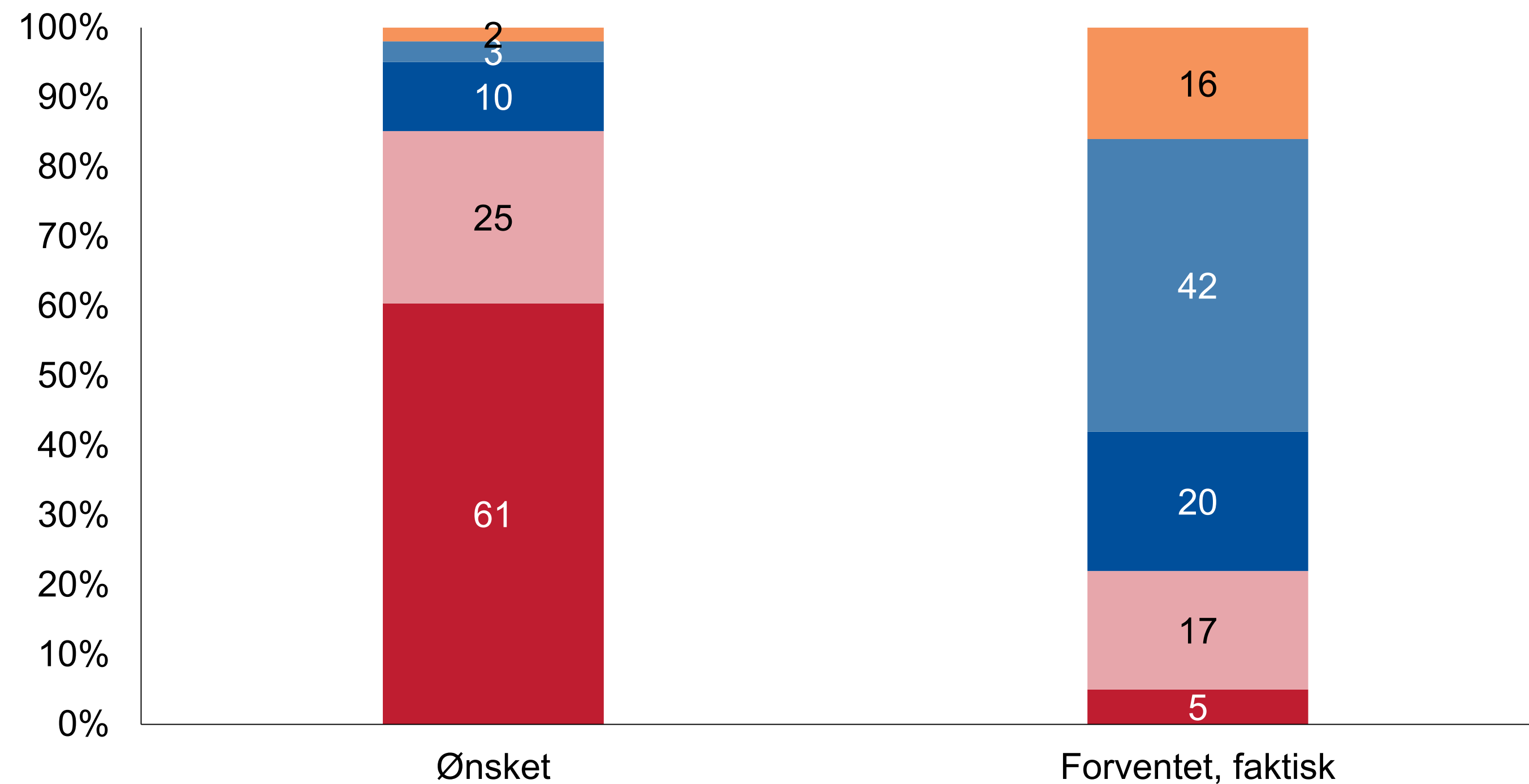
ØNSKET ALDER: Hvis du tænker på dit helbred, ved hvilken alder ønsker du så at trække dig tilbage?

RÅD NÅR ØNSKET: Tror du, at du har råd til at trække sig tilbage på dette tidspunkt?

FORVENTET, FAKTISK ALDER: Ved hvilken alder regner du faktisk med at holde op med at arbejde?

	Fastlåste	Mellemgruppe 1	Mellemgruppe 2	Ikke-fastlåste
Tilbagebetrækningsalder	Ønsket alder er mindre end forventet faktisk alder	Ønsket alder er lig med eller større end forventet faktisk alder	Ønsket alder er mindre end forventet faktisk alder	Ønsket alder er lig med eller større end forventet faktisk alder
Råd når ønsket?	Nej/ved ikke	Nej/ved ikke	Ja	Ja
Udbredelse (procent)	26	8	19	48

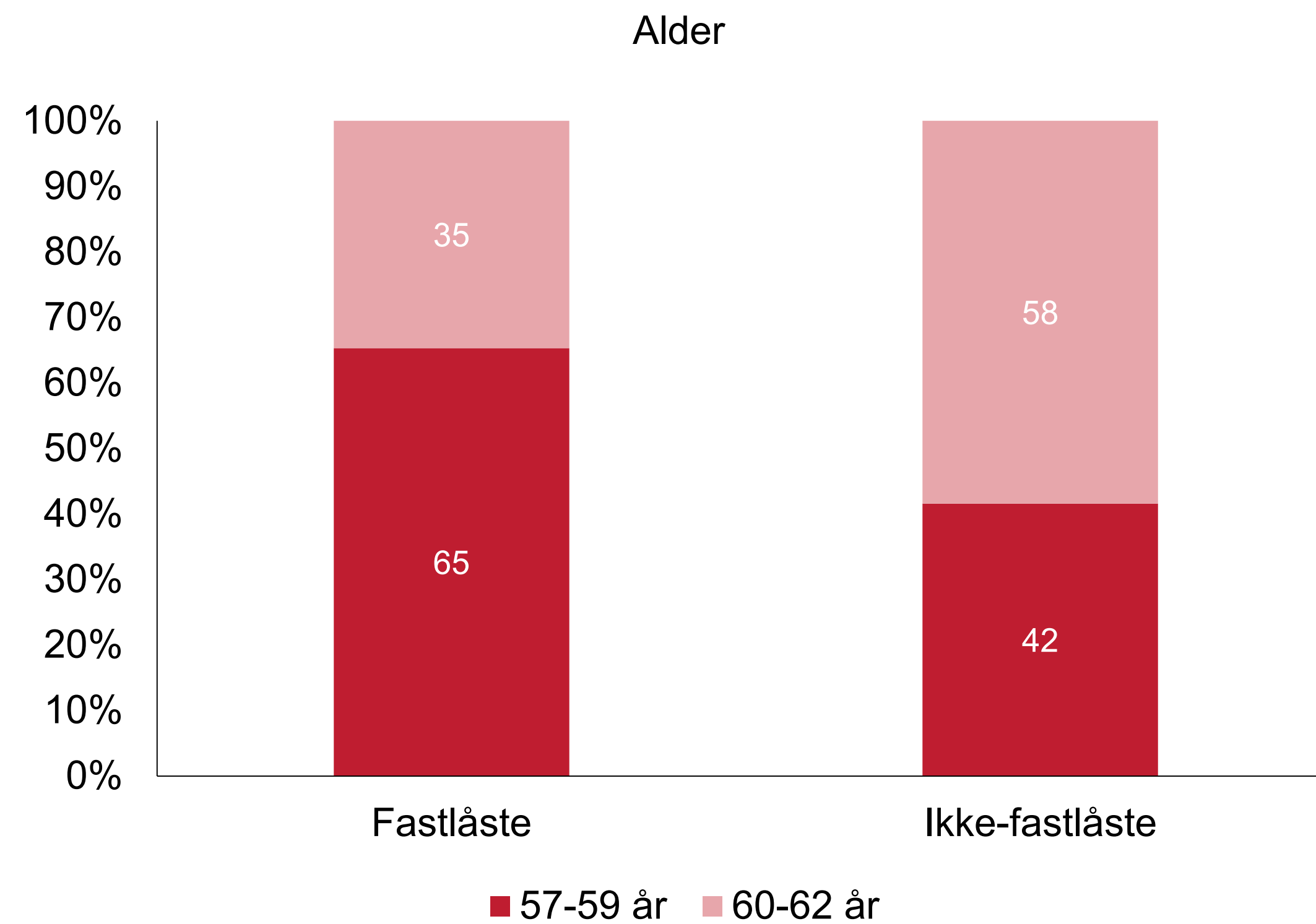
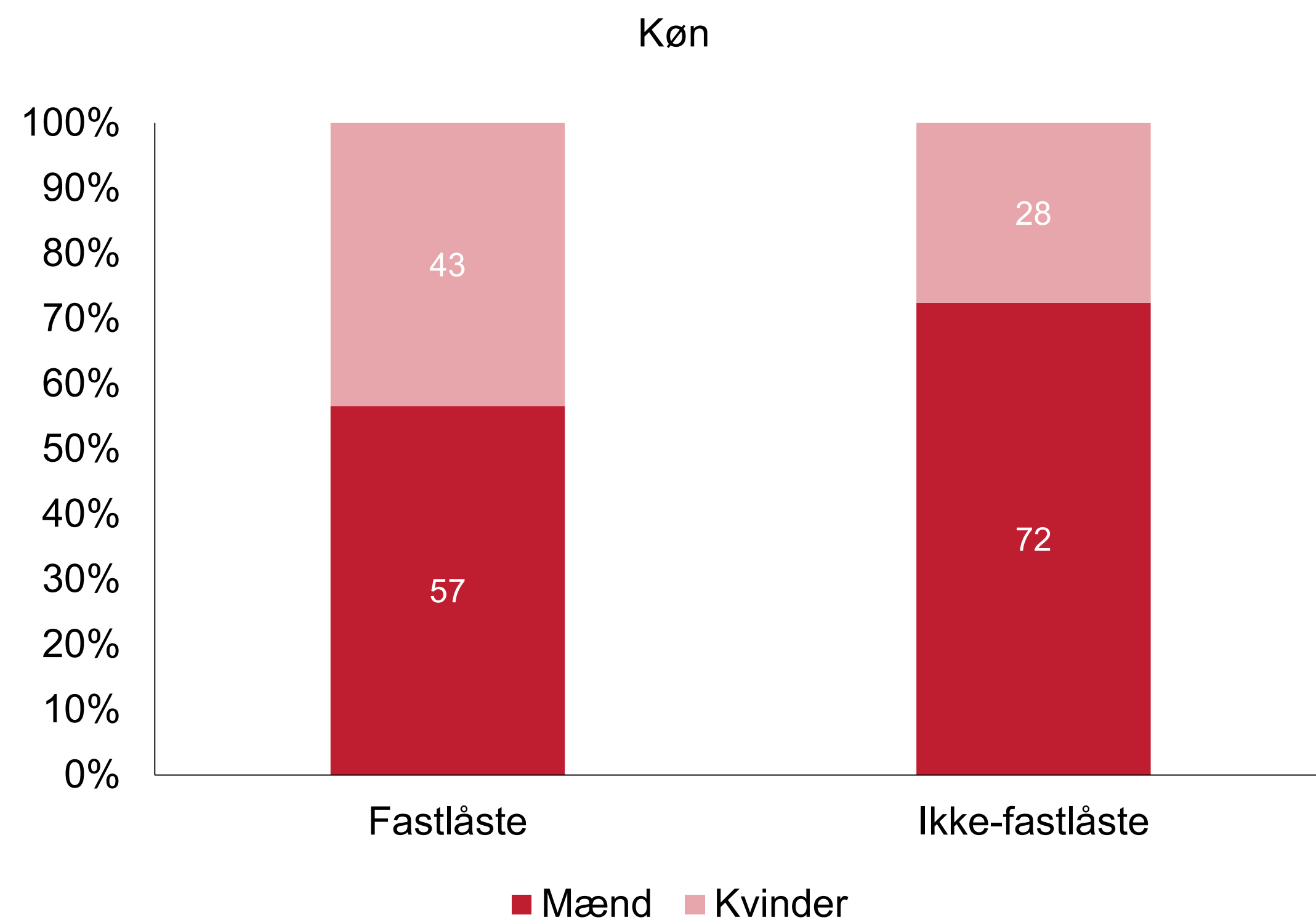
Fastlåste: Ønsket og forventet, faktisk tilbagetrækningsalder

- Før efterlønsalder
- Ved efterlønsalder
- Mellem efterløns- og folkepensionsalder
- Ved folkepensionsalder
- Efter folkepensionsalder

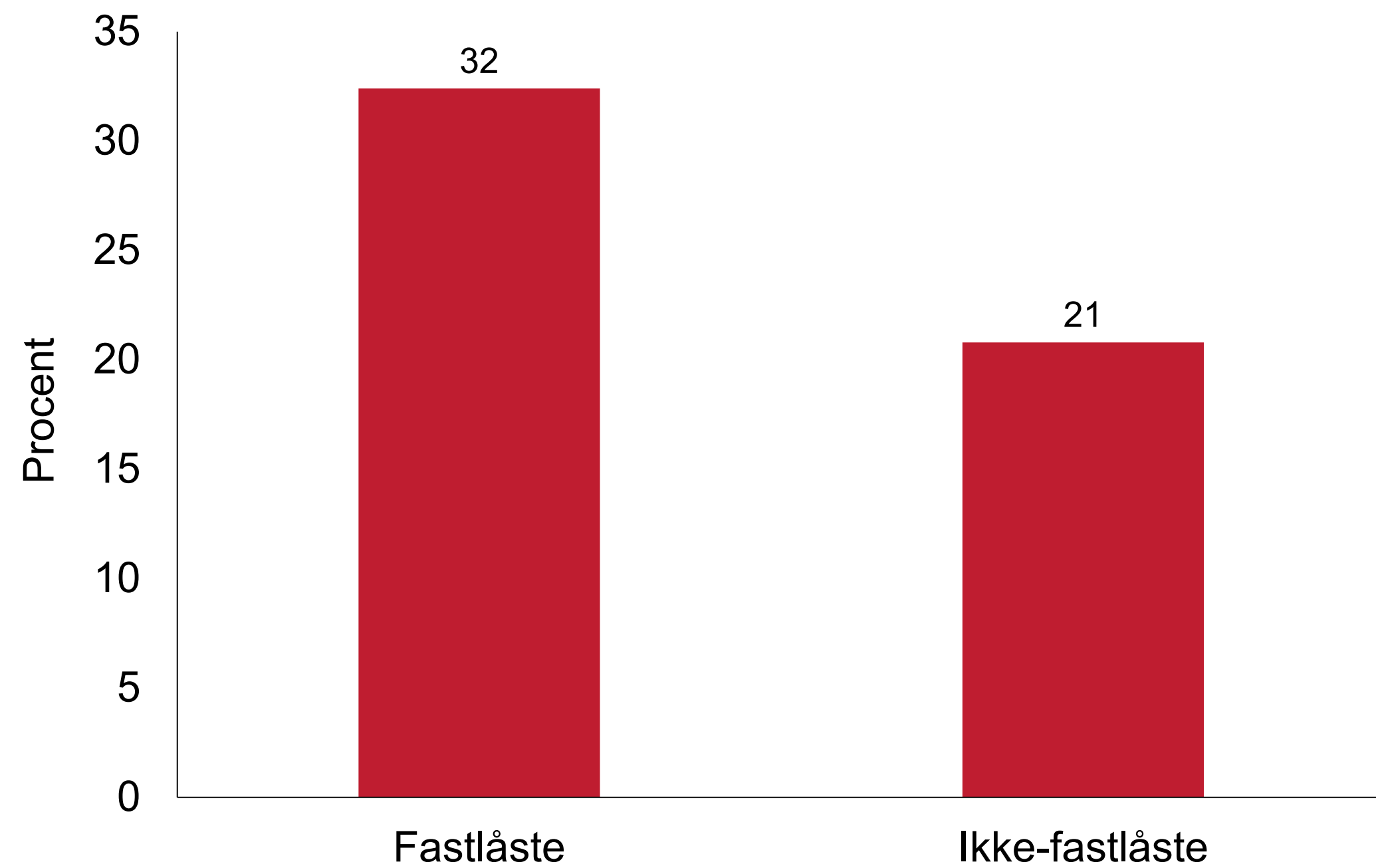
- ❖ 50% ønsker at trække sig tilbage mindst 4 år før end de faktisk regner med at gøre det
- ❖ 46% ønsker at trække sig tilbage 2-3 år før

Køn og alder

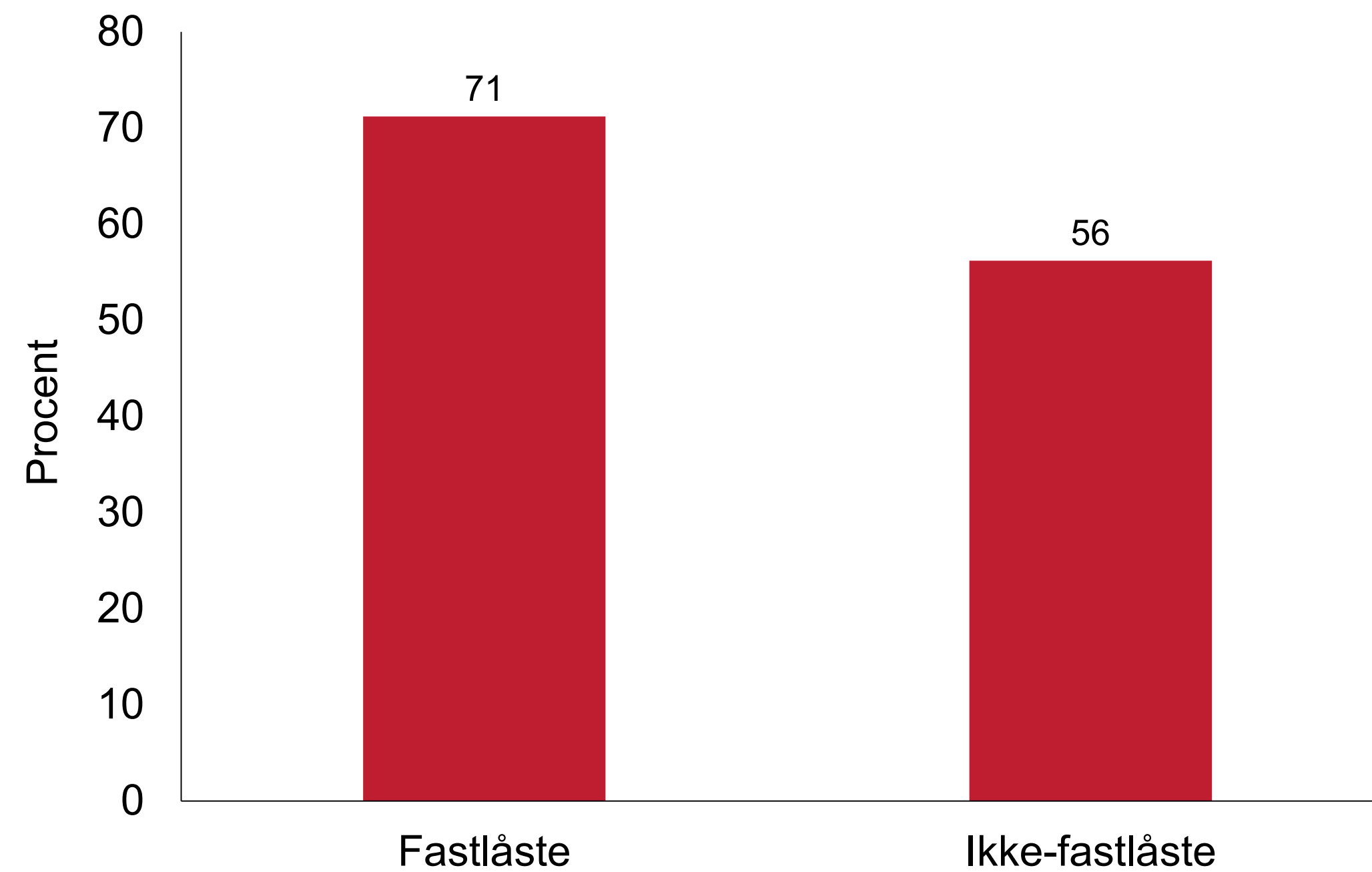

Har belastende jobkrav

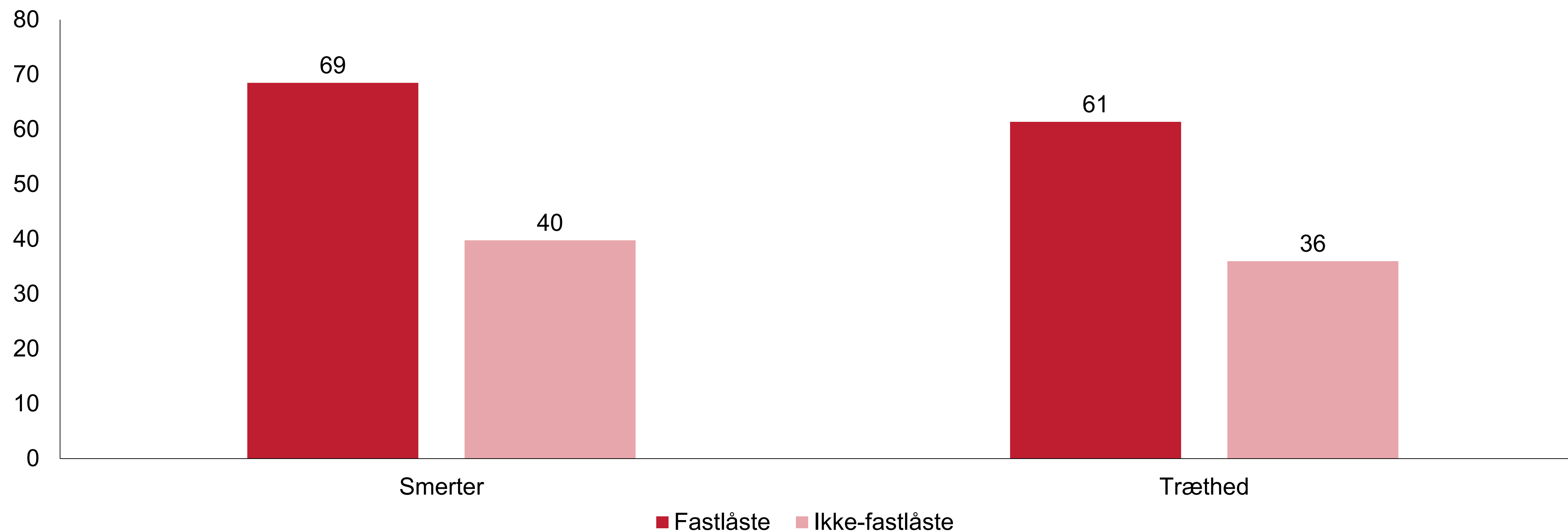
Arbejdet kræver i høj grad fysisk styrke

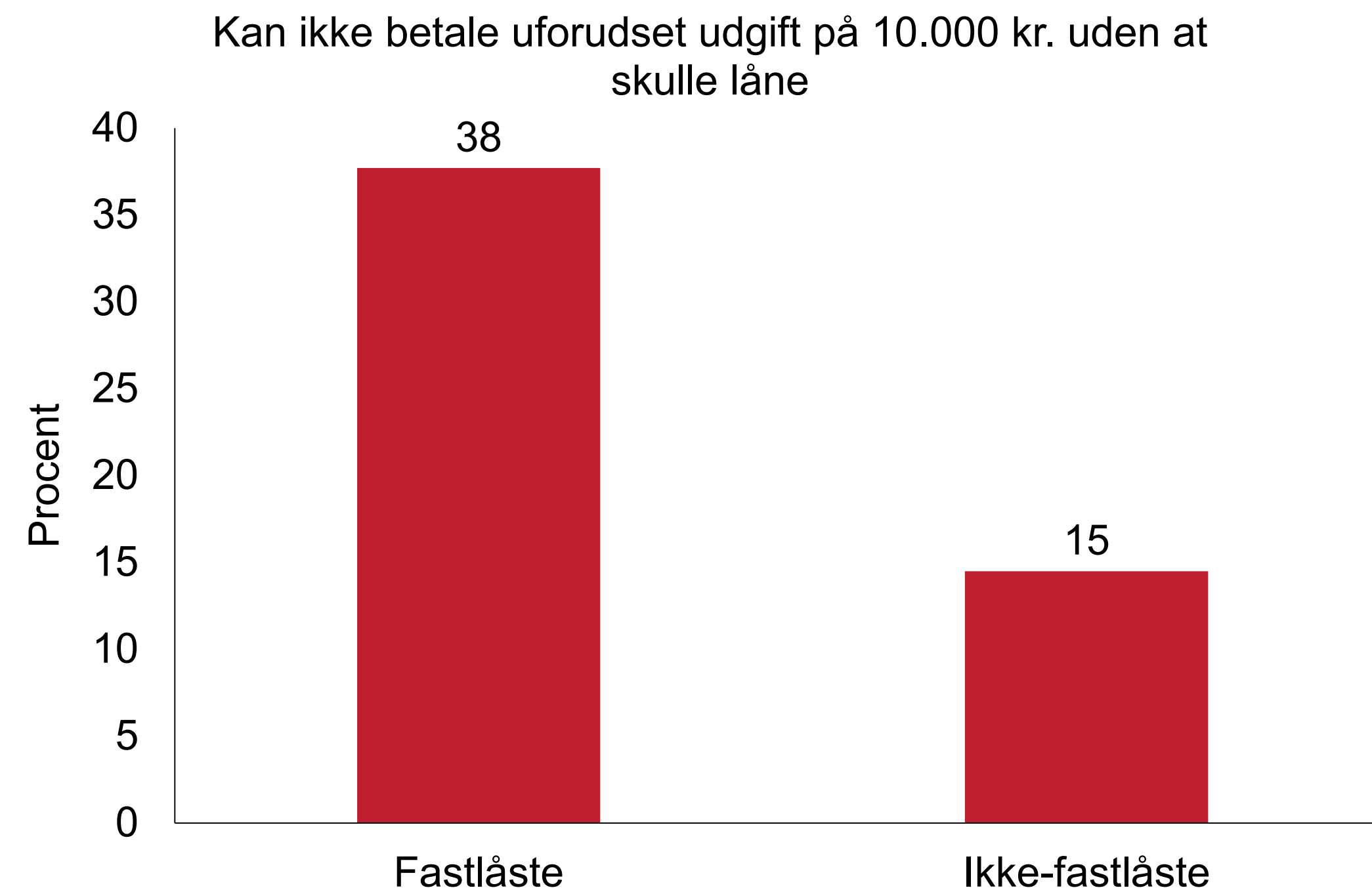
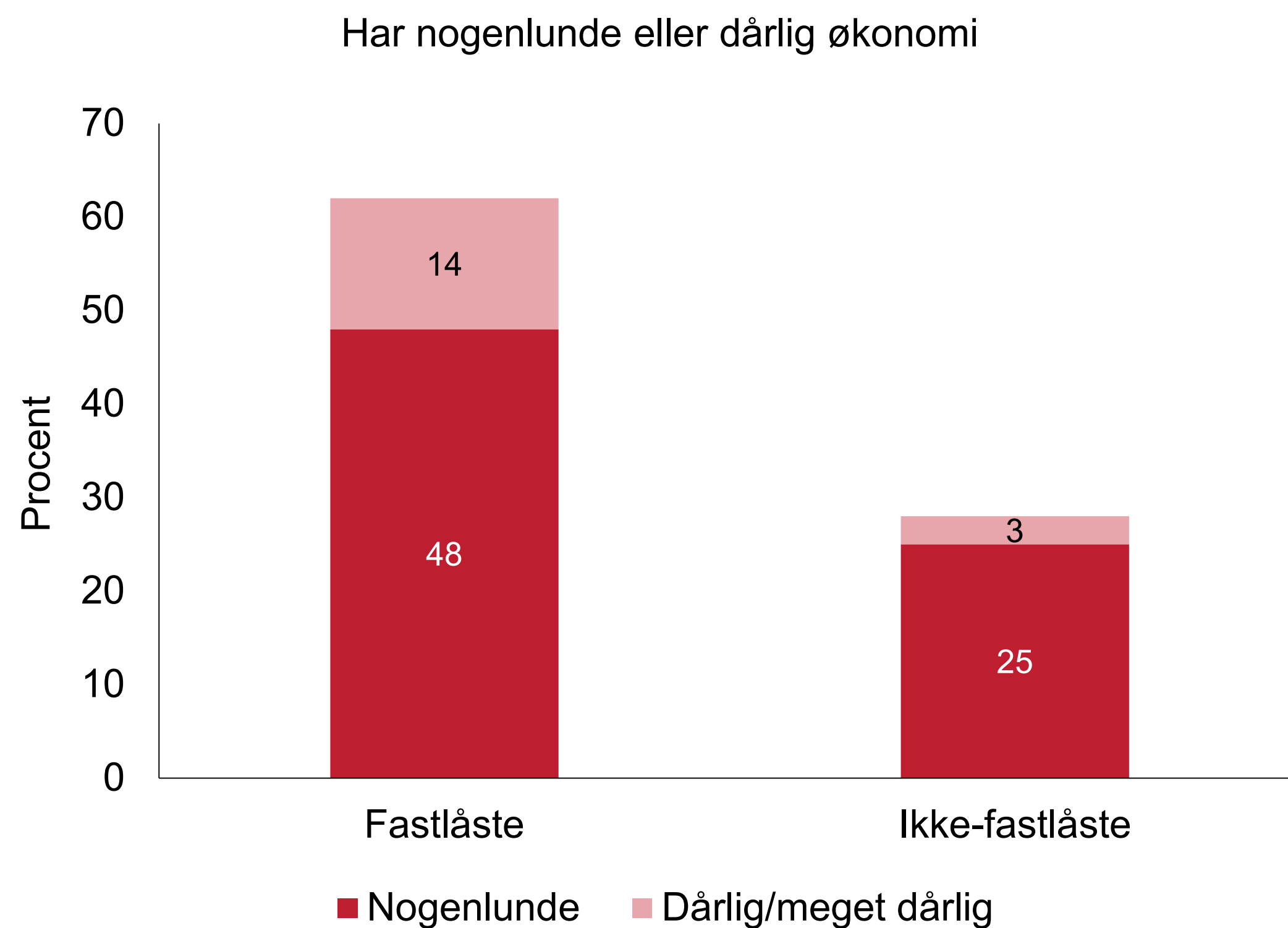
Arbejdet er i høj/nogen grad psykisk udfordrende

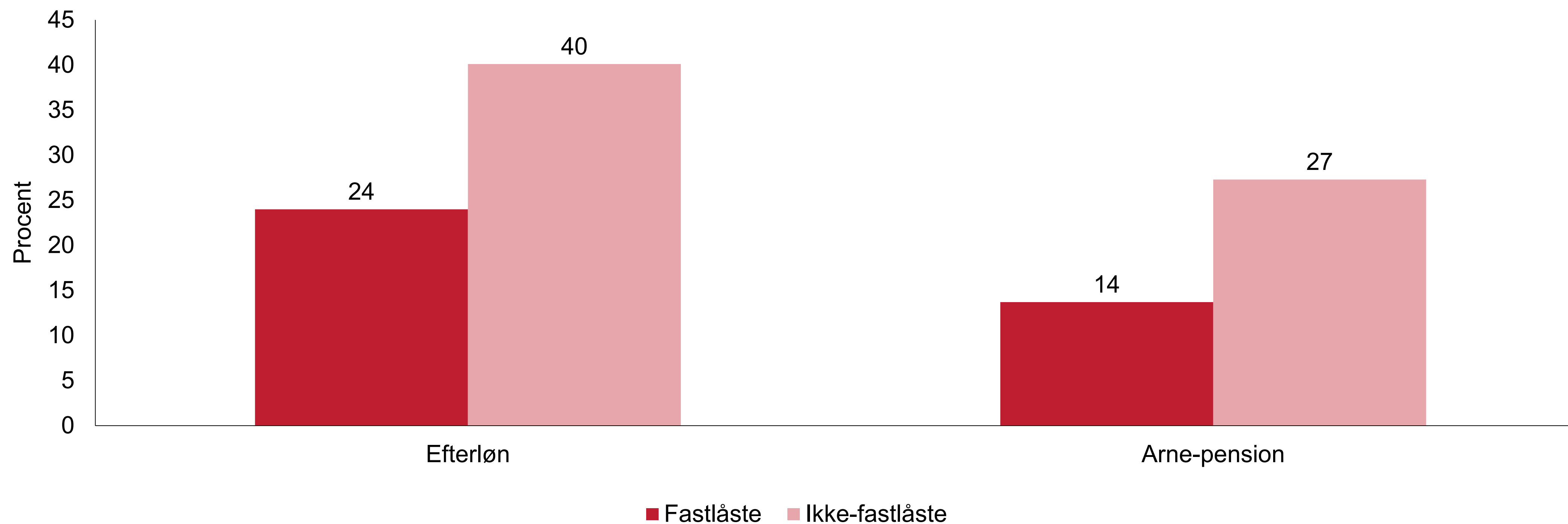
Har svært ved at udføre arbejde pga. smerter eller træthed

Aktuel økonomisk situation

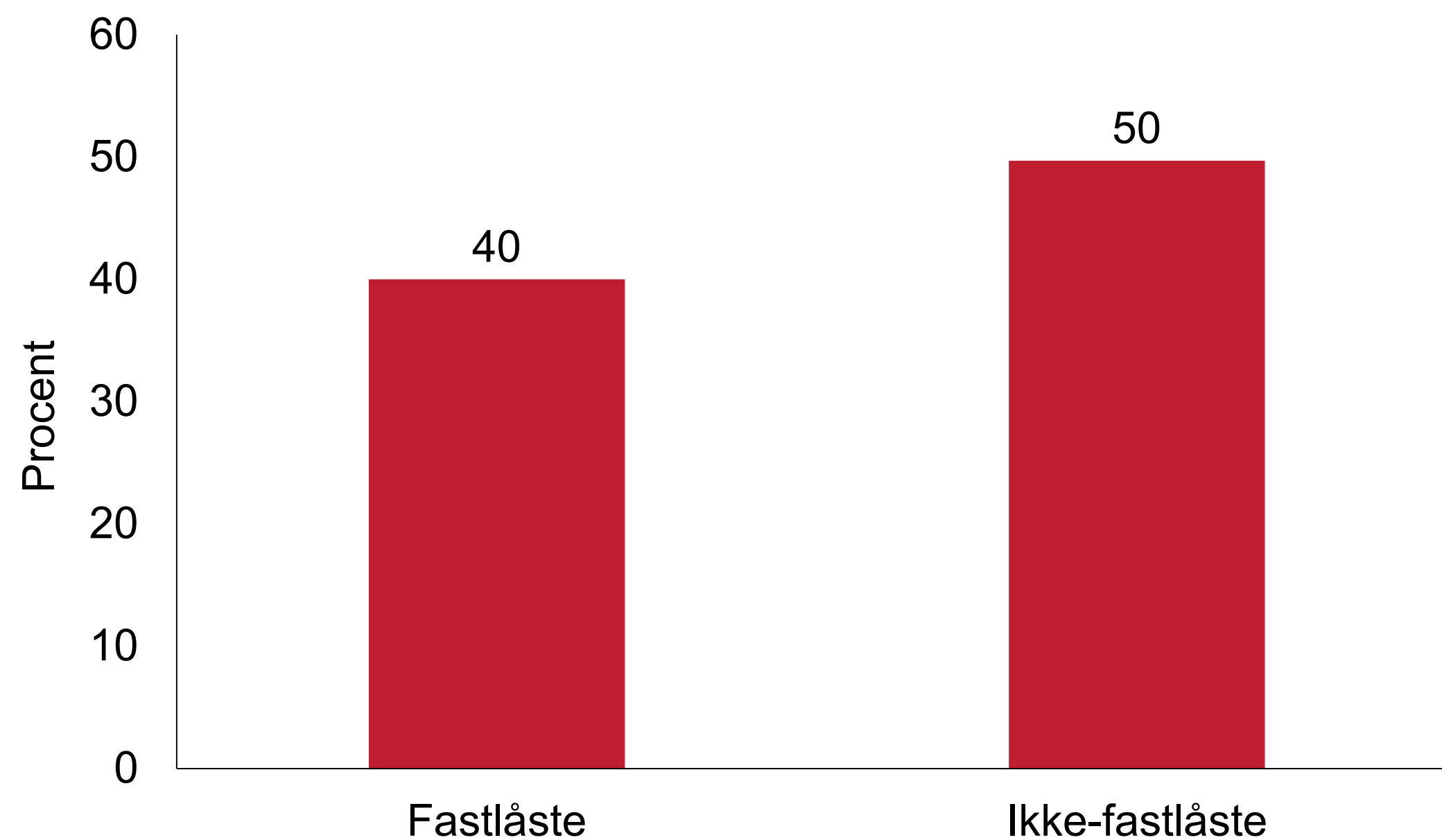

Har helt sikkert adgang til efterløn eller Arne-pension

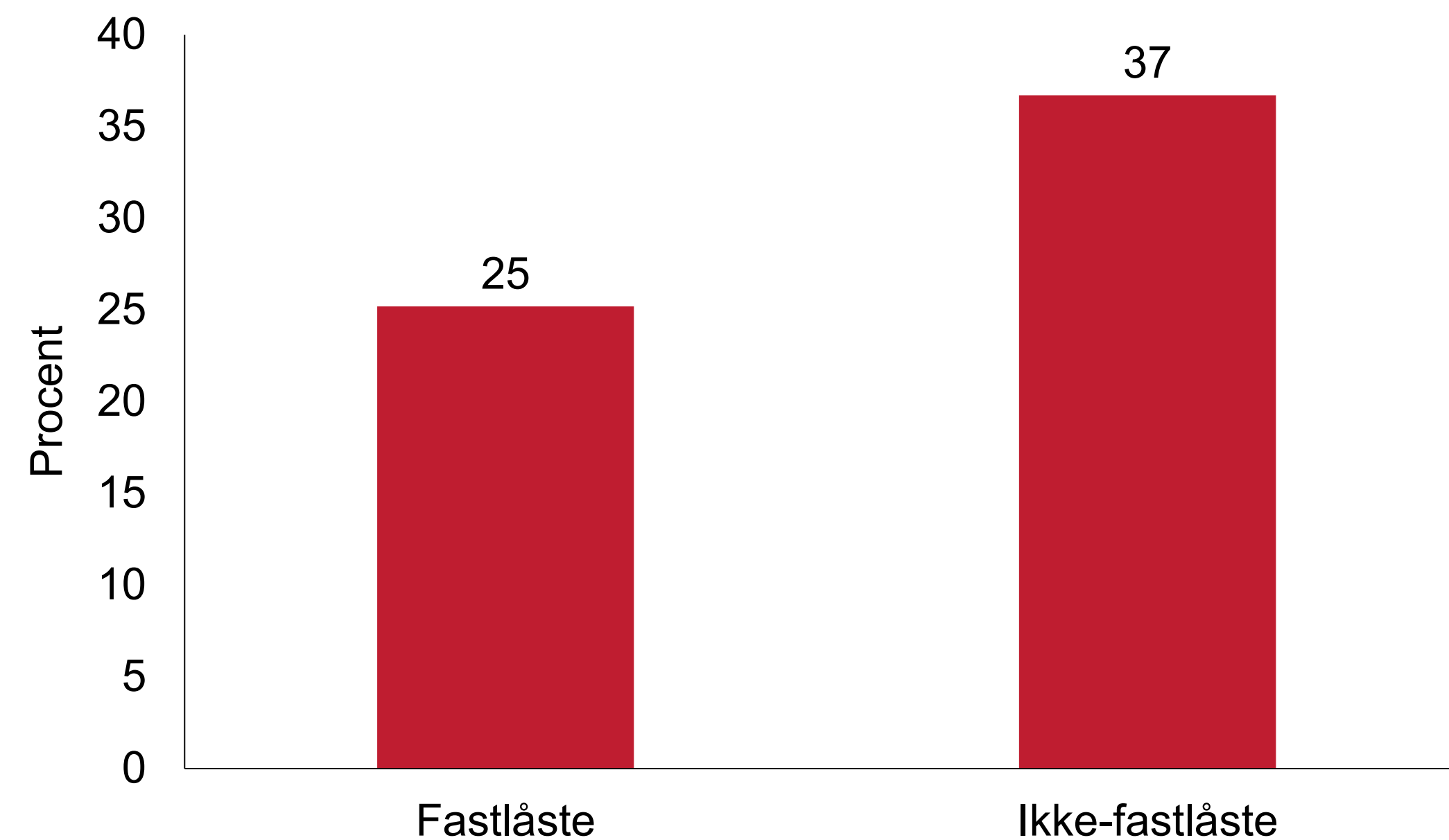

Har helt sikkert eller måske mulighed for tilpasninger på arbejdspladsen

Arbejde færre timer pr. uge

Skifte til et mindre krævende arbejde

Fastlåstes trivsel

- > Tegn på, at fastlåste trives dårligere end ikke-fastlåste:
 - > Markant flere af de fastlåste bliver 'altid' eller 'ofte' bekymrede, når de tænker på deres mulighed for at trække sig tilbage, når de ønsker det (49% vs. 14%)
 - > Markant flere af de fastlåste har risiko (19% vs. 9%) eller stor risiko (23% vs. 5%) for depression eller langvarig stressbelastning

Den nye ”Arne”-pension

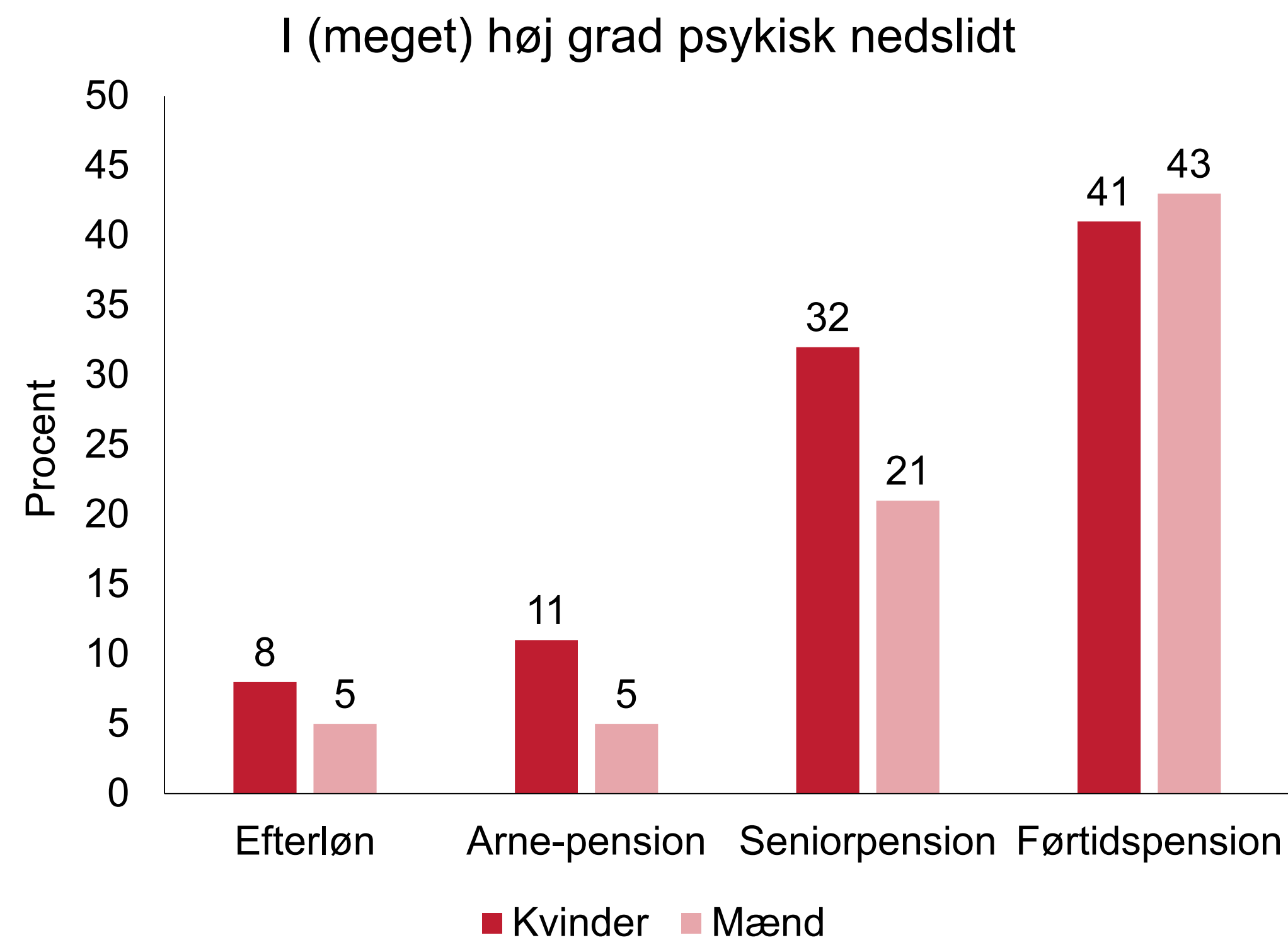
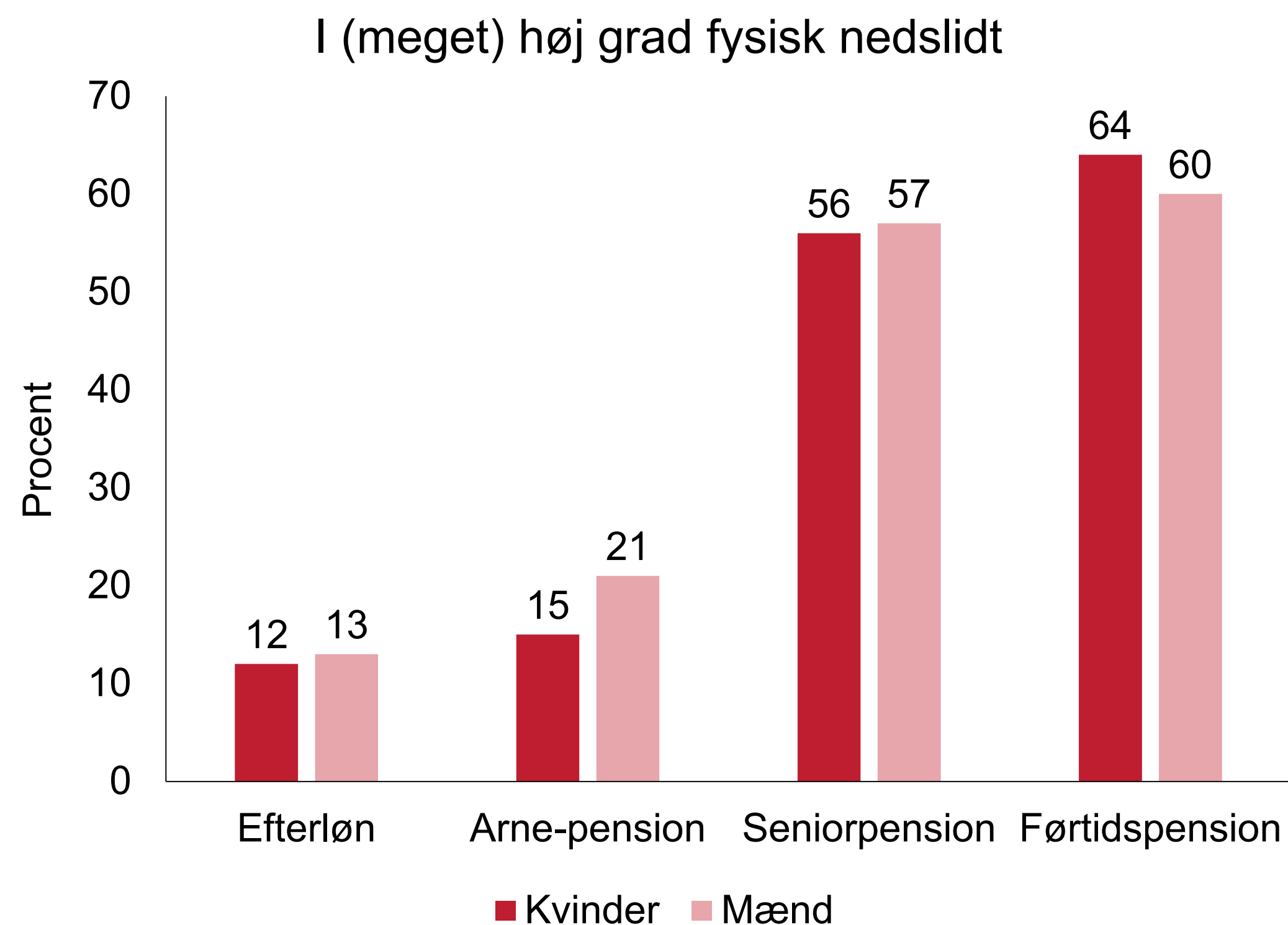
Om ordningen

- > Tidlig pension/"Arne"-pension, der blev indført i 2022, var tiltænkt **nedslidte**:
 - > Giver mulighed for at trække sig tilbage op til tre år før folkepensionsalderen
 - > Adgang til ordningen forudsætter langvarig tilknytning til arbejdsmarkedet
- > "Langvarig tilknytning":
 - > Opgjort som antal år på arbejdsmarkedet fra man er 16 år indtil 6 år før folkepensionsalderen
 - > Hvis 42 / 43 / 44 år: Ret til "Arne"-pension ét / to / tre år før folkepensionsalderen
- > Lavere sats end på efterløn:
 - > "Arne"-pension: Ca. 14.000 D.kr.
 - > Efterløn: Ca. 20.000 D.kr. (fuldtidsforsikret)

Tilgang til ordningen

- > Medio 2023 havde ca. 59.000 personer fået tildelt "Arne"-pension
- > Især ufaglærte og faglærte har fået tildelt "Arne"-pension
- > Ikke tegn på, at især nedslidte får tildelt "Arne"-pension

Andel af tidligt tilbagetrukne over 50 år, der føler sig fysisk eller psykisk nedslidt

Kilde: Andersen (2023)

Opsamling (1)

- > Hævede adgangsalder har bidraget til at forøge erhvervsdeltagelsen i Danmark markant
 - > Især effekt for kvinder og for kortuddannede
- > Hævede adgangsalder har bidraget til, at flere kan opleve at være "fastlåst":
 - > 1/4 af de privatansatte, kortuddannede i alderen 57-62 år, der har et fysisk aktivt job, er "fastlåste"
 - > "Fastlåste" har helbredsudfordringer, men skal alligevel pga. økonomisk situation blive ved med at arbejde mindst 2 år mere end de ønsker, hvis de skal tænke på deres helbred
 - > "Fastlåste" adskiller sig fra "ikke-fastlåste" ved, at:
 - > Flere af dem har belastende jobkrav og svært ved at udføre job pga. smerter eller træthed og flere af dem har en dårlig økonomisk situation
 - > Færre af dem har adgang til en tidlig tilbagetrækningsordning og færre af dem har mulighed for tilpasninger på arbejdspladsen
 - > Flere af dem trives dårligt

Opsamling (2)

- "Arne"-pension blev indført for at give nedslidte en ret til tidlig pension
- Ikke tegn på, at det især er nedslidte, der bruger ordningen
- Tegn på, at nedslidte typisk har brug for trække sig tilbage FØR alder for adgang til efterløn eller "Arne"-pension